

นบพระภูมิบาล

สมุดประชุมภาพ
งานออกพระเมรุมาศ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๙
เดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

ศิลปวัฒนธรรม
ART & CULTURE MAGAZINE
SPECIAL ISSUE, NOVEMBER 2017

พระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

พิธียกพระศพขึ้นประดิษฐานบนพระที่นั่งอนันตสมาคม

๘

พิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ

๑๓

ริ้วกระบวนแห่ในงานพระบรมศพและพระศพเจ้านาย

๒๑

พระราชนิพนธ์ถวายพระเพลิงพระบรมศพ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

บรมนาถบพิตร

๒๓

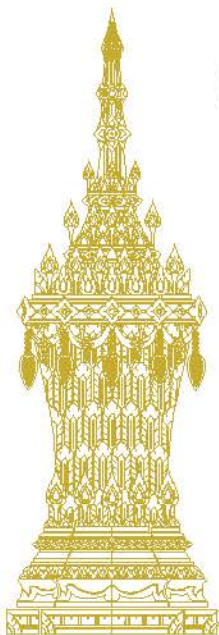
วันที่ ๒๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

๓๑

- พระราชกุศลออกพระเมรุ

๓๑

สารบัญ

วันที่ ๒๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

๔๑

- อัญเชิญพระบรมโกศโดยริ้วขบวนพระบรมราชอิสริยยศ

ไปยังพระเมรุมาศ

๔๑

- พระบรมโกศประดิษฐานบนพระยานมาศสามลำคาน

อัญเชิญออกจากพระบรมมหาราชวัง

๔๕

- สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จฯ ยাত্রา

๔๗

- พระบรมโกศประดิษฐานบนพระมหาพิชัยราชรถ

๕๔

- เริ่มยাত্রาริ้วขบวนที่ ๒ ไปพระเมรุมาศ

๕๙

- ยাত্রาขบวนถึงท้องสนามหลวง

๖๑

- เวียนรอบพระเมรุมาศ ๓ รอบ

๖๖

- ประดิษฐานพระบรมโกศบนพระจิตกาธาน

๖๙

- ถวายพระเพลิงพระบรมศพ

๗๑

- ถวายพระเพลิงพระบรมศพ (จริง)

๗๖

วันศุกร์ที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

- เก็บพระบรมอัฐิ
- อัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิ
- ขบวนพระบรมราชอิสริยยศ ๔ สาย
- ยাত্রาริ้วขบวนอัญเชิญพระบรมอัฐิ
- ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

๘๙

๘๙

๙๕

๙๗

๑๐๐

๑๒๓

วันเสาร์ที่ ๒๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

- พระราชกุศลถวญพระบรมอัฐิ

๑๒๕

๑๒๕

วันอาทิตย์ที่ ๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

- อัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิขึ้นประดิษฐาน ณ พระวิมานบนพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
- เสด็จพระ
- ตั้งขบวนพระบรมราชอิสริยยศ
- อัญเชิญพระบรมอัฐิขึ้นพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
- บรรจุพระบรมราชสรีรางคาร
- พระองค์เจ้าสิริวัฒนภักดี ทรงนำไปวัดราชบพิธ
- บรรจุพระบรมราชสรีรางคารฐานพุทธบัลลังก์พระพุทธรูปอัครเศียร
- อัญเชิญพระบรมราชสรีรางคารไปวัดบวรนิเวศวิหาร
- บรรจุพระบรมราชสรีรางคารฐานพระพุทธรูปชินสีห์

๑๓๓

๑๓๓

๑๓๗

๑๓๙

๑๔๔

๑๔๗

๑๔๙

๑๕๒

๑๕๖

๑๖๔

ศิลปวัฒนธรรม

ART & CULTURE MAGAZINE
SPECIAL ISSUE NOVEMBER 2017

ประธานกรรมการ ขรรค์ชัย บุนปาน
กรรมการผู้จัดการ,
บรรณาธิการอำนวยการ ชูเกียรติ บุนปาน
รองกรรมการผู้จัดการสายการตลาด ปานแก้ว บุนปาน

บรรณาธิการ และผู้พิมพ์, ผู้โฆษณา สุพจน์ แจ้งเร็ว
บรรณาธิการบริหาร สุกัญญา บุนปาน

กองบรรณาธิการประจำเล่ม
ชนันรัตน์ ศักดิ์สิงห์, ปารดา นุ่มน้อย,
พิพัฒน์สิน อินทรหอม, ธัชชัย ยอดพิชัย,
อพิสิทธิ์ ชีระจารุวรรณ,
ศิลปกรรม
ประภาพร ประเสริฐโสภณ

จัดทำโดย บริษัทงานดี จำกัด
๑๒ ถนนเทศบาลนามาต ประชานิเวศน์ ๑
แขวงตลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๘๐ ๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๒-๕๓
โทรสาร ๐ ๒๕๙๑ ๙๐๑๒

ผู้จัดการฝ่ายจัดจำหน่าย เอมอร ส่องสว่าง
ฝ่ายสมาชิก นกาลัย แสงเจริญธรรม
ควบคุมการผลิต ประยงค์ คงเมือง
แยกสี-เพลท กองงานเตรียมพิมพ์
บริษัทมิติน จำกัด (มหาชน)
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มิตินปากเกร็ด ๒๗/๑ หมู่ ๕
ถนนสุขาประชาสรรค์ ๒ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทร. ๐ ๒๕๘๔ ๒๑๓๓
Printed in BANGKOK, Thailand, 2017

พระเมรุมาศ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

บรมนาถบพิตร

พระเมรุมาศในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัฐบาลโดยคณะกรรมการฝ่ายจัดสร้างพระเมรุมาศฯ ได้ยึดหลักแนวคิดในการออกแบบพระเมรุมาศ คือ

๑. ออกแบบและจัดสร้างพระเมรุมาศอย่างสมพระเกียรติเพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

๒. ศึกษาและออกแบบตามหลักโบราณราชประเพณีการสร้างพระเมรุมาศของพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๓. ศึกษาและออกแบบโดยใช้แนวคิดคติไตรภูมิตามคัมภีร์พุทธศาสนา และคติความเชื่อเรื่องพระมหากษัตริย์ในสถานะเสมือนสมมติเทพ ตามระบอบทศนิยม

พระเมรุมาศ รัชกาลที่ ๙ เป็นพระเมรุมาศทรงบุษบก ๙ ยอด ประกอบด้วยอาคารทรงบุษบก จำนวน ๙ องค์ ตั้งอยู่บนฐานชालาย่อมุมไม้สิบสองรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ๔ ชั้น บันไดทางขึ้น ๔ ทิศ โดย นายก่อเกียรติ ทองผุด นายช่างศิลปกรรมชำนาญงาน สำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร เป็นผู้ออกแบบ

การออกแบบพระเมรุมาศที่มีเรือนยอด ๙ ยอด เป็นการคืนกลับทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ความเป็น “พระเมรุเอก” สำหรับพระมหากษัตริย์ตามตำราโบราณราชประเพณีครั้งกรุงศรีอยุธยา ที่พระเมรุเอกจะมีเรือนยอด ๙ ยอด ส่วนพระเมรุโทและตรีสำหรับพระมหากษัตริย์อีก ๒ แบบ จะมีเรือนยอด ๕ ยอด

วันจันทร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๐ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการอำนวยการจัดงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เป็นประธานพิธีบวงสรวงและยกเสาเอกพระเมรุมาศ ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง ตาม “มหัทธโนฤกษ์” เมื่อเวลา ๑๐.๐๑ น.

ราชรถปืนใหญ่ประดิษฐานพระโกศพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระอัฐมรามาธิบดินทร

เครื่องสูง สังข์ แตร กลองชนะ มโหระทึก และคู่มือข้าราชการ นายทหารบกทหารเรือตำรวจมหาดเล็กนำ และกรมทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ (ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ตามแซง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ในกระบวนนี้

๒) พระยานมาศสามลำคานเทียบกับเกรินบันไดนาค เชิญพระบรมศพขึ้นทรงพระมหาพิชัยราชรถ มีพระสงฆ์ทรงราชรถนำพร้อมด้วยกระบวนพระราชอิสริยยศเช่นกระบวนที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ตามเหมือนกัน แต่มีเสนาบดี เจ้าผู้ครองประเทศราช ราชทูตผู้แทนรัฐบาลต่างประเทศกับข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยสมทบตามเสด็จด้วยกระบวนหน้า เพิ่มกระบวนทหารบกนำ กระบวนหลัง เพิ่มกระบวนทหารเรือแซงตาม ต่อกรมทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์ และเดินตามเป็นตอนหมู่ข้าราชการในที่สุด

เดินกระบวนจากหน้าวัดพระเชตุพนไปตามถนนสนามไชย เลี้ยวถนนราชดำเนินใน ประทับพระมหาพิชัยราชรถหน้าพระเมรุด้านตะวันออก

๓) เชิญพระบรมศพจากพระมหาพิชัยราชรถเข้าแห่เวียนพระเมรุ ๓ รอบ กระบวนนี้ พระบรมศพทรงพระยานมาศสามลำคาน ปีกนพปฎลเศวตฉัตร มีสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอทรงประคองพระบรมโกศและทรงพระราชนางอโย โปรบ กับพระสงฆ์นำพร้อมด้วยกระบวนพระราชอิสริยยศเหมือนกระบวนที่ ๑ แต่แบ่งให้น้อยพอจุทีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ไม่มีข้าราชการตามในกระบวนนี้

พระราชนิพนธ์

ถวายพระเพลิงพระบรมศพ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
บรมนาถบพิตร

ณ พระเมรุมาศ ท้องสนามหลวง
ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

ภาพ พระราชทาน

วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ ตุลาคม เวลา ๐๘.๒๔ น. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ โดยรถยนต์พระที่นั่ง จากพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ไปยังพระบรมมหาราชวัง ในการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในการอัญเชิญพระบรมโกศโดยริ้วขบวนพระบรมราชอิสริยยศไปยังพระเมรุมาศ ท้องสนามหลวง โดยมี สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทูลกระหม่อมหญิง

พระบรมโกศประดิษฐานบนพระยานมาศ สามลำคานอัญเชิญออกจาก พระบรมมหาราชวัง

เวลา ๐๗.๕๗ น. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานสนมพลเรือนเปลื้องพระโกศทองใหญ่ถวายตาดคลุมพระทองแล้ว ดำรงหลวงอัญเชิญลงจากพระแท่นสุวรรณเบญจดล นายทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์อัญเชิญพระทองออกพระทวารทางมุขตะวันตก ลงจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท อัญเชิญพระทองประดิษฐานบนพระเสลี่ยงแว่นฟ้า แล้วอัญเชิญไปที่หน้ากำแพงแก้ว ทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์อัญเชิญพระทองขึ้นประดิษฐานบนเกยลา แล้วประกอบพระโกศทองใหญ่ แล้วเลื่อนพระโกศทองใหญ่เข้าประดิษฐานบนพระยานมาศสามลำคาน

ขณะที่อัญเชิญพระทองลงจากพระแท่นสุวรรณเบญจดลนั้น ทหารปืนใหญ่ยิงปืนใหญ่ถวายพระเกียรติ นาทีละ ๑ นัด ตลอดเวลา จนเมื่ออัญเชิญพระบรมโกศไปเทียบยังพระมหาพิชัยราชรถ หน้าวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามจึงหยุดยิง

เวลา ๐๘.๓๔ น. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จลงจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาททางบันไดพระทวารมุขเหนือ ไปประทับที่ศาลาหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ทอดพระเนตรการอัญเชิญพระทองออกจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทด้านตะวันตก แล้วประดิษฐานบนเสลี่ยงแว่นฟ้า เชิญพระทองขึ้นเสลี่ยงแว่นฟ้าไปยังประตูกำแพงแก้ว ขึ้นประดิษฐานบนเกยลาแล้วประกอบพระโกศทองใหญ่

เวลา ๐๙.๐๐ น. เลื่อนพระโกศทองใหญ่ขึ้นประดิษฐานบนพระยานมาศสามลำคาน ศาสตราจารย์คลินิก นพ.ประดิษฐ์ ปัญจวีณิน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศิริราช ปิยมหาราชการุณย์ เจ้าพนักงานภูษามาลาถวายบังคม ขึ้นประคองหน้าพระโกศ มีนายทหารราชองครักษ์เป็นคู่เคียง

เวลา ๐๙.๐๕ น. เริ่มอัญเชิญพระบรมโกศโดยพระยานมาศสามลำคานออกจากพระบรมมหาราชวัง ออกทางประตูสุริสุนทร ประตูเทวภิรมย์ เข้าประจำขบวนพระบรมราชอิสริยยศ เจ้าหน้าที่ยกนพปฎลมหาเศวตฉัตร คั่นตาลถวายกางกั้นพระบรมโกศซึ่งประดิษฐานบนพระยานมาศสามลำคาน เรียบร้อยแล้ว ศาสตราจารย์ นพ.ประสิทธิ์ วัฒนาภา คณบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล เจ้าพนักงานภูษามาลาถวายบังคมขึ้นประคองพระโกศด้านหลัง คู่เคียงนายทหารราชองครักษ์ อินทร์ พรหม พระกลด บังพระสุริยมหาดเล็กเชิญเครื่องพระบรมราชอิสริยยศ เครื่องราชอิสริยาภรณ์เข้าประจำที่ในรั้วตามลำดับ

ริ้วขบวนพระบรมราชอิสริยยศอัญเชิญพระบรมโกศโดยพระมหาพิชัยราชรถจากหน้าวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามไปยังพระเมรุมาศ ท้องสนามหลวง โดยใช้เส้นทางจากหน้าวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามไปตามถนนสนามไชย ถนนราชดำเนินใน เข้าถนนกลางท้องสนามหลวง ซึ่งริ้วขบวนนี้มีความงดงามมากที่สุด เนื่องจากใช้ผู้ร่วมขบวนมากกว่า ๒,๔๐๖ คน และจะใช้จังหวะการเดินแบบเดินเปลี่ยนเท้า ประกอบบทเพลงพญาโศก เพลงสรรเสริญพระบารมี โดยมี ร.อ. จิทัศ ศรสงคราม พระนัดดาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เป็นผู้อัญเชิญเครื่องทองน้อย และข้าราชการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นผู้อัญเชิญเครื่องราชอิสริยยศและเครื่องราชูปโภค และราชสกุลประกอบด้วยหม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ และหม่อมหลวง ทั้งหมดกว่า ๘๐ ราชสกุล จากราชสกุลทั้งหมด ๑๒๙ ราชสกุล

นอกจากนี้ ในริ้วขบวนพระบรมราชอิสริยยศยังมีหน่วยงานในพระองค์มาร่วมเดินริ้วขบวนด้วย ได้แก่ นักเรียนทุนมูลนิธิอานันทมหิดล, สมาคมนักเรียนเก่าเทพศิรินทร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, โรงเรียนจิตรลดา, โรงเรียนวังไกลกังวล, โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, โรงเรียนราชินี, โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย, สมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, มูลนิธิพระดาบส, มูลนิธิโครงการหลวง, มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม, มูลนิธิสายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, มูลนิธิชัยพัฒนา ฯลฯ

ประดิษฐานพระบรมโกศ บนพระจิตกาธาน

เวลา ๑๔.๑๒ น. เจ้าพนักงานเทียบราชรถปืนใหญ่ที่เกริน
บันไดนาคพระเมรุมาศด้านทิศเหนือ เจ้าพนักงานเลื่อนพระบรม
โกศสู่เกริน อัญเชิญพระบรมโกศขึ้นประดิษฐานบนพระจิตกาธาน
ครั้นถึงที่แล้ว ปิดพระฉาก ปิดพระวิสูตร หยุดประโคมกระถัง
มโหรีทีก สังข์ แตร ปี่ กลองชนะ เปลื้องพระบรมโกศประกอบ
พระโกศจันทน์ แวดล้อมด้วยฉัตรดอกไม้งดงาม ๕ มุม แล้วเปิดพระ
ฉาก เปิดพระวิสูตร สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินขึ้น
พระเมรุมาศทางบันไดด้านตะวันตก ทรงจุดธูปเทียนเครื่องราช
สักการะ กราบถวายบังคมพระบรมศพ แล้วเสด็จพระราชดำเนินลง
ทางเดิม ขึ้นพระที่นั่งทรงธรรมไปประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จ
พระราชดำเนินกลับ เวลา ๑๔.๕๕ น.

อัญเชิญพระบรมโกศขึ้นประดิษฐานบนพระจิตกาธาน โดยเกรินบันไดนาค

พระโกศทรงพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

อัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานภูษามาลาอัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิ ลงจากพระเมรุมาศไปยังพระที่นั่งทรงธรรม สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินตาม แล้วประทับพระราช อาสน์ที่หน้าอาสน์สงฆ์ เจ้าพนักงานภูษามาลาอัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิประดิษฐานในบุษบกเหนือพระแท่น แว่นฟ้า ส่วนพระบรมราชสรีรางคาร เจ้าพนักงานจะได้ประมวลลงในพระผอบโลหะปิดทอง พักไว้บนพระเมรุมาศ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจูดรูปเทียนเครื่องราชสักการะพระบรมอัฐิแล้ว ทรงประเคนโตกภัตตาหารสามหอบ แต่สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ ๙ รูป ที่ได้สดับปกรณ์พระบรมอัฐิแล้วนั้น พระสงฆ์รับพระราชทานฉัน แล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถวายเครื่องสังเค็ดพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร แต่พระสงฆ์สามหอบ และพระสงฆ์ ๑๐ พระอาราม พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ออกจากพระที่นั่งทรงธรรม เจ้าพนักงานนิมนต์พระสงฆ์อีก ๑๐ รูป ขึ้นนั่งยังอาสน์สงฆ์ สวดมนตึกา จบ ทรงทอดผ้าไตร พระสงฆ์สดับปกรณ์ ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก

ในระหว่างพระสงฆ์รับพระราชทานฉันภัตตาหารสามหอบ เจ้าหน้าที่จะได้ตั้งริ้วขบวนพระบรมราชอิสริยยศ เทียบพระที่นั่งราชนทรยานสำหรับอัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิ และเทียบพระที่นั่งราชนทรยานน้อยที่หน้า พระที่นั่งทรงธรรมสำหรับอัญเชิญพระผอบพระบรมราชสรีรางคาร

ประทีป เสงี่ยมยศ

ภาพ พระราชทาน

ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

เวลา ๑๑.๑๖ น. รัชชยานพระบรมราชอิสริยยศยาดราเข้าสู่พระบรมมหาราชวังทางประตูวิเศษไชยศรี ถนนจักรีรัณย์ ขบวนพระที่นั่งราชนทรยานน้อย คู่เคียง อินทร์ พรหม พระกลด บังพระสุริย์ พัดโบก แยกออกไปเลี้ยวถนนหน้าศาลาสหทัยสมาคม เทียบพระที่นั่งราชนทรยานน้อยที่เกยประตูหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เจ้าพนักงานอัญเชิญพระผอบพระบรมราชสรีรางคารจากพระที่นั่งราชนทรยานน้อยไปประดิษฐานพักไว้ในพระศรีรัตนเจดีย์

ขบวนพระบรมราชอิสริยยศพระบรมอัฐิตรงเข้าไปประดิษฐานในไชยศรีเลี้ยวขวา ถนนอมรวิถีไปยังพระที่นั่งอาภรณ์พิโมกษ์ปราสาท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ขึ้นทรงรอรับพระโกศพระบรมอัฐิที่พระที่นั่งอาภรณ์พิโมกษ์ปราสาท

เทียบพระที่นั่งราชนทรยานที่เกยพระที่นั่งอาภรณ์พิโมกษ์ปราสาทเรียบร้อยแล้ว เจ้าพนักงานภูษามาลาอัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิจากพระที่นั่งราชนทรยาน เข้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินตาม

เจ้าพนักงานภูษามาลาอัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิขึ้นประดิษฐานในบุษบกแว่นฟ้าเหนือพระแท่นสุวรรณเบญจดล ณ มุขตะวันตกพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทเสร็จแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องราชสักการะพระบรมอัฐิ แล้ว เสด็จพระราชดำเนินกลับ

เลี้ยงพระ

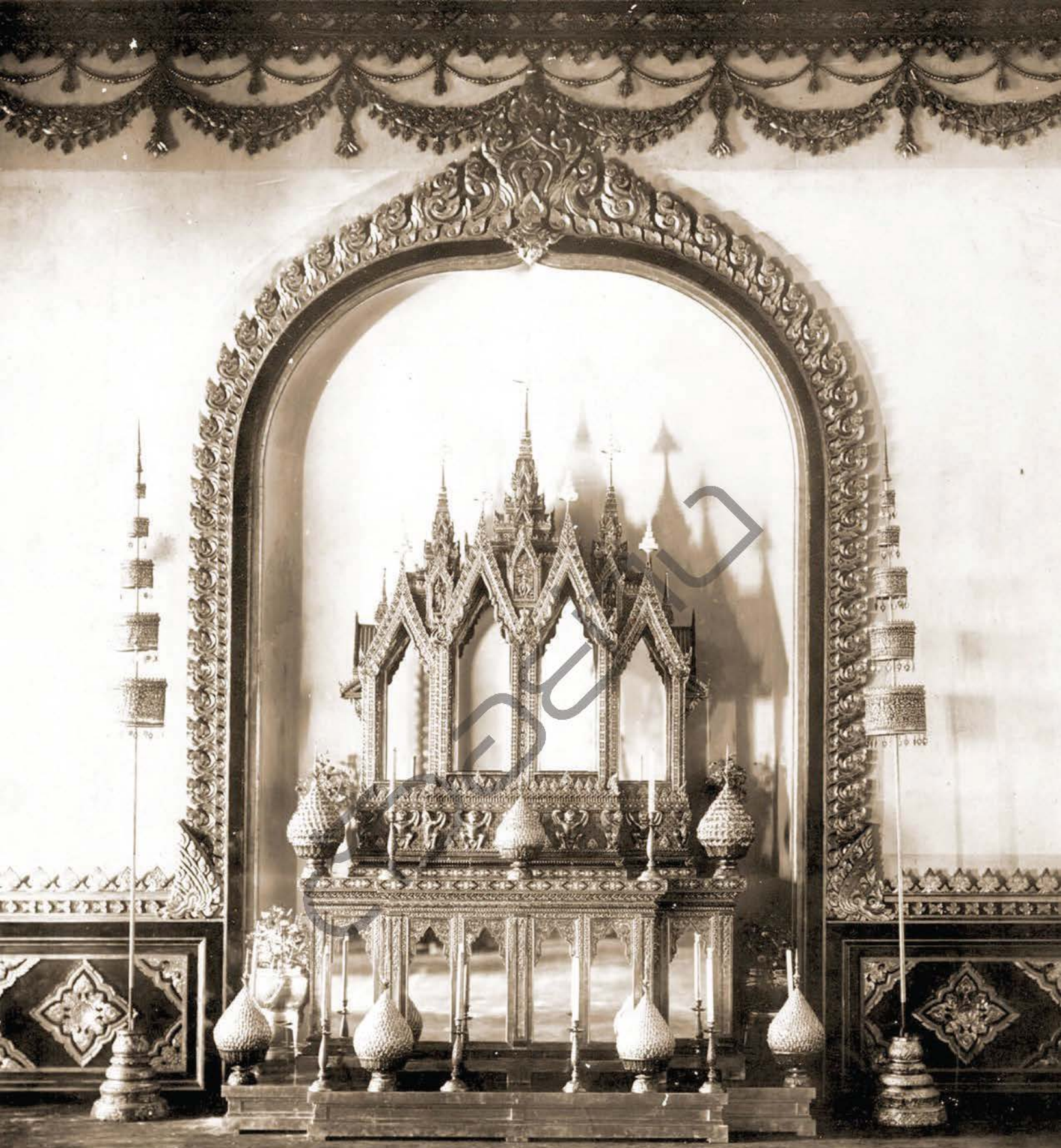
เวลา ๑๐.๔๓ น. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ โดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ไปยังพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง ในพระราชพิธีอัญเชิญพระบรมอัฐิขึ้นประดิษฐาน ณ พระวิมาน บนพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท การนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี และพระบรมวงศานุวงศ์ เฝ้าฯ รับเสด็จ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องราชสักการะพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ซึ่งประดิษฐานในบุษบกแว่นฟ้าเหนือพระแท่นสุวรรณเบญจดล

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรูปประจำพระชนมวารของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ประดิษฐานบนพระแท่นมหาเศวตฉัตร

พระสงฆ์ ๓๐ รูป ที่สวดพระพุทธมนต์แต่เช้าก่อนถวายพระพร สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนภัตตาหาร พระสงฆ์รับพระราชทานฉัน เสร็จแล้ว ทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องทรงธรรม พระราชาคณะถวายศีล และถวายพระธรรมเทศนา กัณฑ์ ๑ จบ แล้วถวายอนุโมทนา พระสงฆ์ ๔ รูป รับอนุโมทนา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม บูชาภัณฑ์เทศน์และทรงทอดผ้าไตรพระสงฆ์ที่ถวายพระธรรมเทศนา และรับอนุโมทนารวม ๕ รูป สดับปกรณ์ ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา แล้วเจ้าพนักงานนิมนต์พระสงฆ์ ๘๙ รูป เท่าพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ขึ้นนั่งยังอาสน์สงฆ์ สวดมาติกา จบ ทรงทอดผ้าไตร พระสงฆ์ สดับปกรณ์ ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา ระหว่างพระสงฆ์รับพระราชทานฉันในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เจ้าพนักงานจะได้เทียบพระที่นั่งราชนทรยานสำหรับอัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ไว้ที่เกยพระที่นั่งอาภรณ์พิโมกข์ปราสาท

พระวิมานทองคำลงยาราชาวดีประดิษฐานพระบรมอัฐิ บนพื้นที่ ๓ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาททองคำกลาง สันนิษฐานว่าถ่าย
ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (ภาพจาก สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร)

อัญเชิญพระบรม ราชสรีรางคาร ไปวัดบวรนิเวศ วิหาร

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปประทับรถยนต์พระที่นั่ง ทรงอัญเชิญพระบรมราชสรีรางคารอีกส่วนหนึ่ง เข้าขบวนกองเกียรติยศทหารม้ารักษาพระองค์ ออกจากวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามไปยังพระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร โดยเลี้ยวขวาถนนอัษฎางค์ เลี้ยวซ้ายขึ้นสะพานช้างโรงสี ไปตามถนนกัลยาณไมตรี เลี้ยวขวาถนนสนามไชย ถนนราชดำเนินใน ข้ามสะพานผ่านพิภพลีลา ถนนราชดำเนินกลาง เลี้ยวซ้ายถนนพระสุเมรุ ไปเทียบหน้าประตูวัดบวรนิเวศวิหาร

บรรจุพระบรมราช สรีรางคารฐาน พระพุทธรชินสีห์

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานภูษามาลาอัญเชิญพระผอบพระบรมราชสรีรางคารพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ไปยังฐานพุทธบัลลังก์พระพุทธรชินสีห์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอัญเชิญพระบรมราชสรีรางคารลงในถ้ำศิลา และทรงปิดฝาถ้ำศิลา และเลื่อนเข้าสู่ที่บรรจุที่ฐานพุทธบัลลังก์พระพุทธรชินสีห์ ทรงวางพวงมาลาของส่วนพระองค์ และของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ ๙ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องทองน้อยถวายราชสักการะ ขณะนั้นชาวพนักงานประโคมกระทั่งมโหระทึก สังข์ แตร ปี่ กลองชนะ ทหารกองเกียรติยศถวายความเคารพ วงดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เสด็จพระราชดำเนินไปประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินกลับ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอัญเชิญพระบรมราชสรีรางคารพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ลงในถ้ำศิลา ทรงปิดฝาถ้ำศิลา และเลื่อนเข้าสู่ที่บรรจุที่ฐานพุทธบัลลังก์พระพุทธรชินสีห์ (ภาพพระราชทาน)

SECRET